

Tvil står mot skråsikkerhet

Avskjedsord til Magne Skodvin fra Albert Wiesener

Jeg lar nå de enkelte diskusjonspunkter ligge og kvitterer for professorens påskehilsen — inneholdende en bukett og et spørsmål.

Buketten var et utplukk av løsevevne setninger fra mine innlegg, gjengitt utenfor sin sammenheng. Skal vi først bevege oss i blomstersproget, må jeg si at betegnelsen bukett synes meg lite treffende på en håndfull avskårne blomsterhoder uten stilk og blad.

Spørsmålet er det større grunn til å ta alvorlig. Professoren spør om jeg er sikker på at jeg «har hatt hell og fremgang i forsøket på å stå frem som talsmann for objektiv ro».

Nå visste jeg ikke akkurat at det var det, jeg hadde forsøkt meg på. Objektiv ro kan visse være bra til sine tider — for eksempel hos forskere og dommere. Men i det levende liv hender det ofte at uro er vel så nødvendig. I vår aktuelle diskusjon er det helst uro en jeg har søkt å være talsmann for.

Jeg ser det slik at hverken rettsstaten eller historieskrivningen kan slå seg til ro med de offisielle versjoner om det som skjedde eller ikke skjedde i okkupasjonsårene. Jeg har disse versjoner mistenkt for å være infisert av så mange følelser og forestillinger, hensyn og engasjementer at de egner seg dårlig til

å autoriseres som læresetninger.

Dette gjelder da også setningen om at Norge som stat og nasjon deltok i væpnet krigføring mot okkupasjonsmakten gjennom hele okkupasjonstiden. I et par innlegg har jeg forsøkt å uroe noen på dette punkt, som tydeligvis er et punkt som betyr noe for en rekke landsmenn. Jeg har tillatt meg å stille historieeksperten, Skodvin endel spørsmål — som han bare med måte har gitt svar på.

Vi snakker forbi hverandre, Skodvin og jeg, når det gjelder selve det mangslungne begrepet krig. Han holder seg til et formålsbegrep, som er velsignet blodfattig. Men jeg må jo være enig med Sverre Hartmann i at det også er ganske uinteressant, — all den stund ingen bestrider at den formelle krigstilstand mellom Norge og Tyskland fortsatte å bestå, efter at våpnene var nedlagt. Ingen faksmiler er i den anledning påkrevet som bevis, og professoren har lenge fort en drabelig kamp mot vindmøller.

Jeg for min del er mer opptatt av den rettslig relevante realitet i lovens begrep «deltagelse i krig». Det er nemlig det krigsbegrepet som i praksis berører alle dem som kom under hjulene i etterkrigsoppgjøret. Skodvin og jeg er uenige om tolk-

ningen av juni-avtalen i Trondheim i 1940. Jeg er tilbøyelig til å tolke den ut fra situasjonen dengang, samt ut fra vanlig sprogbruk og anerkjente tolkningsprinsipper for avtaler. Professoren derimot tolker ut fra noe han kaller «elementær historisk metode». Jeg vil gi ham rett i at det må være en metode som jeg «ennå har mykje å lære om».

Hvor dypt vår uenighet ellers stikker i det mangesidige problemkomplekset, er uklart. Selv er jeg slett ikke så brennsikker på hva jeg til enhver tid skal mene om de mange spørsmål og tankekors som melder seg pro og contra. Mitt syn er i stor utstrekning preget av tvil. Hans avskråsikkerhet. Der hvor vi er uenige, sier han seg «overtydd om» at jeg «tek feil». Og han føyer til at hans overtøyning er «utan skugge av tvil».

Er det ikke noe uhyggelig ved slik skråsikkerhet hos en forsker? Tvilen er dog et nødvendig hjelpemiddel i sannhetssøkningen. Som den også er uunnværlig for rettsikkerheten. Setningen om at tvilen skal komme den anklagede til gode, er ut fra rettsikkerhetshensyn — fundamental i sivillisert strafferett. Men for at setningen skal kunne fylle sin rettslige misjon, er det også nødvendig at samfunnet selv,

Oljeleting på Svalbard med tidligere isbryter

Den tidligere svenske isbryter S/S «Northhope» forlater om et par dager Oslo for å settes inn i oljeleting på Svalbard. Skipet, som er innkjøpt av Brodrene Jakobsens rederi i Tromsø og Norsk Fina A/S, har gjennomgått en omfattende ombygging på Nylands Verksted.

Ekspedisjonen vil starte fra Tromsø, og skipet vil frakte utstyr til Edgeøya, hvor boring vil starte i 1972. Skipet er blant annet utstyrt med helikopterdekk, og et helikopter vil følge med ekspedisjonen.

ved sine forskere og dommere, har både evne og vilje til å erkjenne tvilene, slik at de ikke bare blir oversett eller undertrykket. Drøftes skulle de iverfall.

Naturligvis må tvilen ha et minstemål av fornuft i seg, for å komme noen til gode. Den tvil som ikke fyller minstekravet, faller utenfor selve begrepet. Men målestokken må være objektiv.

La meg da si det på den måten at, hvis det er lyktes meg i denne diskusjon å få noen av Aftenpostens lesere til å forstå at det problem som har vært diskusjonens gjenstand, har ganske plausible tvil å by på — ikke bare klippefaste selvfølgeligheter — da har jeg hatt hell og fremgang i forsøket på å være talsmann for tvilene.

Så får professoren heller sitte der og sole seg i sine meningers skyggeløse fortrefelighet.

114371